

Тернопільський національний економічний університет

Проект “Реформа управління на сході України”, що виконується
Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Центр сприяння розвитку співробітництва територіальних громад

МІЖМУНІЦИПАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНИЙ ПОСІБНИК

УДК
ББК

Авторський колектив:

В.В. Толкованов – доктор права (Франція), доктор наук з державного управління (Україна), професор кафедри менеджменту та публічного управління Тернопільського національного економічного університету, керівник авторського колективу

Т.В. Журавель – керівник проекту “Реформа управління на сході України”, що виконується Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Р.В. Воронов – експерт Центру сприяння розвитку співробітництва територіальних громад

О.С. Врублевський – юрист-аналітик Інституту громадянського суспільства

І.В. Горбач – експерт громадської організації “Центр розвитку співробітництва територіальних громад”

В.В. Гришко – кандидат економічних наук, заступник начальника відділу інвестиційної діяльності та проектного менеджменту виконавчого апарату Полтавської обласної ради

А.В. Даніель – кандидат юридичних наук, експерт Центру сприяння розвитку співробітництва територіальних громад

А.О. Доманський – президент ГО “Академія економіко-правових наук”

Д.Ю. Затишний – Президент Міжнародного Благодійного Фонду “Єдина країна”, кандидат наук з державного управління

І.С. Іщенко – директор департаменту економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій Полтавської обласної державної адміністрації

К.Л. Комендо – експерт Центру сприяння розвитку співробітництва територіальних громад

В.Ю. Леженько – бакалавр права, експерт Центру сприяння розвитку співробітництва територіальних громад

А.В. Малога – керівник Секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування

Д.О. Оберемок – координатор ресурсного центру з питань міжмуніципального співробітництва при Всеукраїнській асоціації сільських та селищних рад

Н.М. Осипенко – директор Полтавського обласного центру підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій

А.В. Рудейчук – бакалавр права, експерт Центру сприяння розвитку співробітництва територіальних громад

І.В. Ружецька – аспірантка Національної академії державного управління при Президентові України, експерт громадської організації “Центр розвитку співробітництва територіальних громад”

Л.О. Самелюк – Президент Міжнародного Благодійного Фонду “Простір”

Г.С. Степанян – головний консультант Секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування

І.М. Фурсенко – перший заступник виконавчого директора Всеукраїнської Асоціації сільських та селищних рад

М.М. Шкільняк – доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, завідувач кафедри менеджменту та публічного управління Тернопільського національного економічного університету

Н.В. Щербак – кандидат наук з державного управління, доцент кафедри менеджменту та публічного управління Тернопільського національного економічного університету

Рецензенти:

А.І. Крисоватий – доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік Академії економічних наук України, ректор Тернопільського національного економічного університету

В.П. Удовиченко – доктор економічних наук, професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, член Української муніципальної академії

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Тернопільського національного економічного університету (протокол № 1 від 30 серпня 2017 року)

Міжмуніципальне співробітництво: вітчизняний та зарубіжний досвід: Навчально-практичний посібник/За заг. редакцією Толкованова В.В., Журавля Т.В. – Київ, Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, проект “Реформа управління на сході України”, 2017. – 202 с.

Анотація: Навчально-практичний посібник “Міжмуніципальне співробітництво: вітчизняний та зарубіжний досвід” підготовлено у співпраці проекту “Реформа управління на сході України”, що виконується Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, з Тернопільським національним економічним університетом та Центром сприяння розвитку співробітництва територіальних громад. Цей посібник, що є другим (доопрацьованим) виданням, містить теоретичні та практичні матеріали, нормативно-правові акти та коментарі до них, інформаційні документи, кращі практики, а також методичні матеріали для організації різних форм навчання з питань розвитку міжмуніципального співробітництва (ММС). Для науковців, практиків та експертів, а також усіх тих, хто цікавиться питаннями ММС.

ISBN

УДК
ББК

© Deutsche Gesellschaft für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, 2017

ЗМІСТ

Вступ

1. Реалізація реформ місцевого самоврядування в Україні та інших європейських країнах, їх вплив на розвиток ММС	5
2. Що таке міжмуніципальне співробітництво (ММС), його основні переваги	17
3. Нормативно-правове забезпечення ММС	24
4. Суб'єкти, сфери та етапи реалізації ММС	31
5. Основні форми співробітництва територіальних громад	38
6. Стимулювання розвитку співробітництва територіальних громад, фінансове та ресурсне забезпечення ММС	70
7. Розвиток партисипативної демократії та консультації з громадськістю в умовах ММС	77
8. Інформаційне забезпечення розвитку ММС	85
9. Інституційне забезпечення розвитку співробітництва територіальних громад	90
10. Досвід зарубіжних країн та роль міжнародних організацій з питань розвитку ММС	95
11. Крайні вітчизняні практики та сучасний стан розвитку ММС в Україні	108
12. Корпоративна культура у розвитку ММС	146
13. Як започаткувати ММС: практичні поради та рекомендації	158
14. Матеріали для організації навчання та підвищення кваліфікації з питань ММС	170
14.1. Матеріали для реалізації спеціалізованої навчальної (тренінгової) програми з питань ММС	171
14.2. Матеріали для реалізації професійної програми підвищення кваліфікації службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування з питань розвитку ММС	177
14.3. Матеріали для реалізації навчальної програми з питань розвитку ММС для громадських активістів та представників громадських організацій	179
14.4. Матеріали академічної (навчальної) програми з питань ММС	180
Фінальна декларація Полтавського регіонального форуму міжмуніципального співробітництва (2 червня 2017 року, м. Полтава)	195

11. КРАЩІ ВІТЧИЗНЯНІ ПРАКТИКИ ТА СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ММС В УКРАЇНІ

Європейська Хартія місцевого самоврядування та українське законодавство про місцеве самоврядування визначають, що усі органи місцевого самоврядування (територіальних громад міст, сіл та селищ) мають рівний статус, однаковий обсяг повноважень та можуть самостійно виконувати усі повноваження, визначені для них законом. Одночасно абзац 2 статті 142 Конституції України проголошує: *“Територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об’єднувати на договірних засадах об’єкти комунальної власності, а також кошти бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ, створювати для цього відповідні органи і служби”*.

Враховуючи вищевикладене, можна констатувати, що міжмуніципальне співробітництво почало розвиватись в Україні ще на початку 2000-х років. Багато в чому виникненню ММС сприяло проведення Всеукраїнського конкурсу проектів та програм розвитку місцевого самоврядування, який проводився щорічно починаючи з 2003 року, а також діяльність міжнародних та донорських організацій (насамперед, GIZ, SDC, ПРООН, Європейська Комісія, Рада Європи, Sida, USAID, CIDA тощо) з питань популяризації та допомоги у впровадженні ММС.

Разом з тим, ухвалення у червні 2014 року Закону України *“Про співробітництво територіальних громад”* стало потужним імпульсом для розвитку міжмуніципального співробітництва у межах усієї держави. На думку профільного Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, громади, що вже домовилися про співробітництво, мають на сьогодні усі можливості перейти до етапу реалізації відповідних договорів.

Не зважаючи на те, що ММС не набуло поки що масового характеру у загальнодержавному вимірі, є окремі приклади реалізації проектів співробітництва територіальних громад, що свідчить про перспективність цієї роботи у майбутньому.

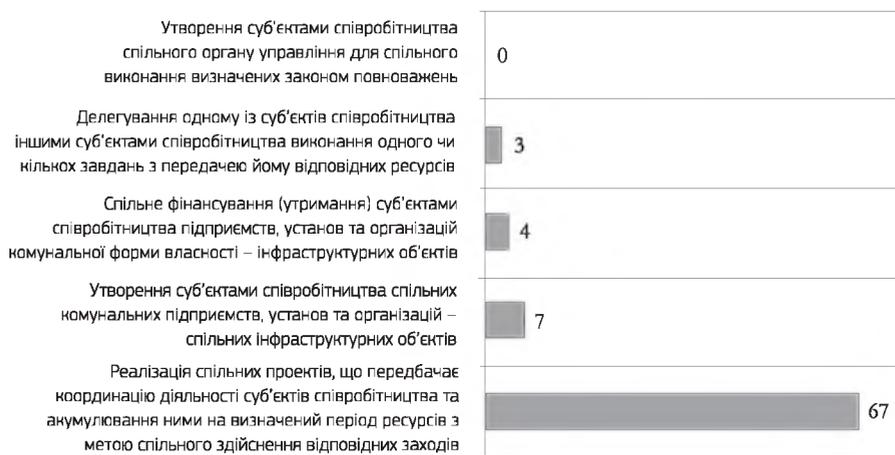
Станом на травень 2017 р., за інформацією Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, до відповідного державного реєстру внесено 81 договір про співробітництво територіальних громад. Розподіл проектів за основними формами співробітництва може бути представлений наступним чином:

Реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб’єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів	67
Утворення суб’єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій – спільних інфраструктурних об’єктів	7
Спільне фінансування (утримання) суб’єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності – інфраструктурних об’єктів	4

Делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів 3

Утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень 0

Разом з тим, як свідчить проведений аналіз, розподіл цих договорів за згаданими основними формами співробітництва територіальних громад не є однаковим. На сьогодні найбільш популярною формою співробітництва є реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів. Одночасно зовсім не набула поширення така форма співробітництва, як утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень.

Малюнок 1. Розподіл проектів за основними формами ММС

Слід наголосити, що проекти співробітництва територіальних громад мають здійснюватися тільки в межах повноважень відповідних органів місцевого самоврядування, визначених чинним законодавством України. Так, перелік повноважень органів місцевого самоврядування, який міститься в чинному Законі України “Про місцеве самоврядування”, інших нормативно-правових актах, зокрема, включає такі питання: соціально-економічний і культурний розвиток, планування та облік; бюджет, фінанси й ціни; управління комунальною власністю; житлово-комунальне господарство, побутове, торговельне обслуговування, громадське харчування, транспорт та зв'язок; будівництво; освіта, охорона здоров'я, культура, фізкультура і спорт; регулювання земельних відносин та охорона навколишнього природного середовища; соціальний захист населення; забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян тощо.

Як свідчить проведений аналіз, найбільш популярною на сьогодні сферою для реалізації співробітництва територіальних громад є питання житлово-комунального господарства – 30 проєктів ММС (у тому числі, поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) – 16; комунальні підприємства з надання послуг ЖКГ – 7, благоустрій – 4, проєкти енергозбереження – 3).

Серед інших сфер (питань), де реалізуються проєкти ММС, слід виділити наступні:

Ремонт доріг	12
Сфера освіти (у тому числі ремонт та утримання навчальних закладів)	8
Медицина та охорона здоров'я	6
Пожежна охорона	5
Спорт (у тому числі, проведення заходів, утримання спортивних установ, споруд, об'єктів)	4
Надання адміністративних послуг (у тому числі утворення та утримання нових ЦНАПів)	3
Розвиток транспортної інфраструктури та надання транспортних послуг	3
Архівна справа	2
Будівництво газопроводів	2
Берегоукріплення, водозахисні споруди, захист від повенів	2
Екологія	2
Культура	1
Розвиток мережі інтернет	1

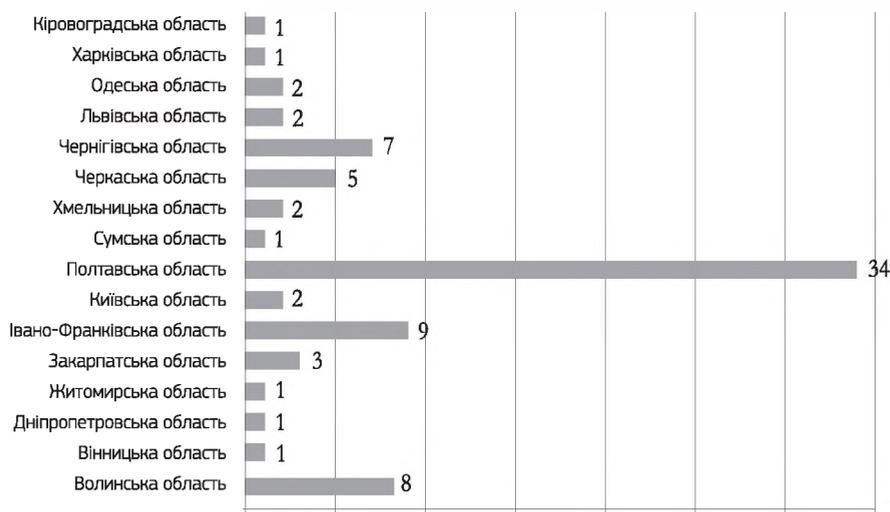

Малюнок 2. Розподіл проєктів ММС за сферами їх реалізації

Необхідно зазначити, що співробітництво територіальних громад досі не набуло поширення в усіх регіонах України. Тільки 16 областей на сьогодні мають зареєстровані в установленому порядку проекти співробітництва територіальних громад (без урахування АР Крим та м. Севастополя). Серед усіх регіонів України виділяється Полтавська область, яка має на сьогодні понад 40 % усіх проектів співробітництва територіальних громад.

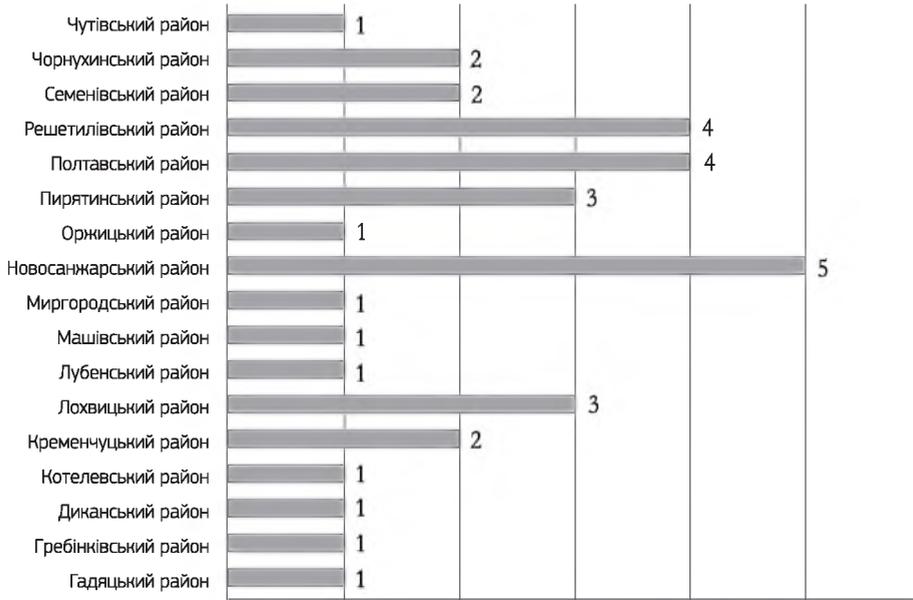
Аналіз проектів співробітництва територіальних громад в регіональному вимірі може бути представлений таким чином:

Полтавська область (у тому числі 2 проекти реалізуються у співпраці з громадами Київської області)	34
Івано-Франківська	9
Волинська	8
Чернігівська	7
Черкаська	5
Закарпатська	3
Хмельницька	2
Київська (реалізуються у співпраці з громадами Полтавської області)	2
Кіровоградська	2
Львівська	2
Одеська	2
Вінницька	1
Житомирська	1
Дніпропетровська	1
Сумська	1
Харківська	1

Малюнок 3. Розподіл проектів ММС за регіонами України

Як вже було зазначено, в Полтавській області на сьогодні реалізуються 34 проекти співробітництва територіальних громад. До їх впровадження залучені громади з 17 районів Полтавської області. Одночасно в 8 районах області поки що не має офіційно зареєстрованих проектів співробітництва територіальних громад. Лідерами по кількості проектів співробітництва територіальних громад наразі є Новосанжарський район (5 проектів ММС), а також Полтавський та Решетилівський райони (4 проекти ММС).

Малюнок 4. Розподіл проектів ММС за районами Полтавської області

Для підтримки розвитку співробітництва територіальних громад є також доцільним більш активно використовувати й інші не заборонені чинним законодавством джерела, зокрема, кошти міжнародної технічної та фінансової допомоги, кредитні й донорські ресурси тощо. У зв'язку з цим, гарним прикладом є багаторічний досвід співпраці Проекту “Реформа управління на сході України”, що виконується Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, з органами місцевого самоврядування Полтавської області. В рамках цього співробітництва на сьогодні успішно впроваджуються 8 проектів ММС в 6 районах Полтавської області, а саме:

1. “Сміттєва революція в громадах м. Червонозаводське, с. Токарі та с. Піски, як приклад вдалого співробітництва територіальних громад”;
2. “Запровадження єдиної схеми збору та поводження з твердими побутовими відходами в Ковалівській, Новоселівській та Куликівській сільських громадах Полтавського району”;

3. “Муніципальне співробітництво: цілеспрямований соціальний захист громад Решетилівського району”;
4. “Оновлення життя місцевої пожежної охорони – запорука безпечної життєдіяльності сільських громад Семенівського району”;
5. “Об’єднання зусиль громад заради чистого довкілля Пирятинського району – спільна ініціатива Пирятинської міської ради та 6 громад району”;
6. “Організація спільної системи інтегрованого поводження з твердими побутовими відходами на території громад Новосанжарського району”;
7. “Спільний рейс” – спільний проект Лохвицької міської ради з Харківцецькою, Безсалівською сільськими радами;
8. “Міжмуніципальне співробітництво – запорука формування інформаційного суспільства. Забезпечення високошвидкісним інтернетом жителів громад Решетилівського району”.

Проект співробітництва територіальних громад
“ПРИДБАННЯ СМІТТЄВОЗА ТА КОНТЕЙНЕРІВ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ
МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ ГРОМАД – СПІЛЬНИЙ КРОК
ДО ЧИСТОГО ДОВКІЛЯ ПИРЯТИНСЬКОГО КРАЮ”

На сьогодні проблема поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) у сільській місцевості постає останнім часом не менш гостро, ніж у містах. Так, у більшості сільських населених пунктів Пирятинського району не облаштовано, а часто навіть не відведено місця складування відходів, що призводить до перетворення лісових масивів, узбіч доріг, ярів у несанкціоновані сміттєзвалища. Одночасно у сільській місцевості відсутні спеціалізовані підприємства у сфері поводження з твердими побутовими відходами та відповідна матеріально-технічна база, що має забезпечити надання відповідних послуг та вирішити питання вивозу та утилізації ТПВ. Враховуючи той факт, що більшість бюджетів сільських рад є дотаційними, самостійне придбання ними спецтехніки є неможливим, не кажучи вже про будівництво нового полігону для твердих побутових відходів.

Разом із тим, громада міста Пирятин вже має позитивний досвід, який накопичувався протягом багатьох років, в реалізації заходів щодо створення системи збору, вивозу та утилізації ТПВ. У місті ефективно діє комунальне підприємство, яке надає послуги по вивезенню відходів, функціонує полігон ТПВ.

Слід зазначити, що в рамках реалізації спільного польсько-українського проекту Щецинського регіонального центру Фундації розвитку місцевої демократії (Польща) та Центрально-українського регіонального навчального центру МГО “Інститут демократії імені Пилипа Орлика” “Прозора Україна” у громадському діалозі у листопаді 2012 року Пирятинською міською радою проведено дві деліберативні майстерні на тему “Формування і впровадження системи організації збирання та вивезення твердих побутових відходів у м. Пирятин”.

Враховуючи результати діяльності майстерень, виконкомом Пирятинської міської ради прийнято відповідне рішення від 29 листопада 2012 року № 342 *“Про заходи щодо формування і впровадження системи організації збирання та вивезення твердих побутових відходів у місті Пирятині”*.

14 жовтня 2014 року представниками місцевої громади схвалено ідею дискусійного майданчика для зустрічей та спокійного мирного висловлювання думок і формування спільної позиції з питань реформування місцевого самоврядування в Україні та інших суспільно важливих питань, що стосуються м. Пирятин та Пирятинського району, а також утворено Клуб громадського діалогу у м. Пирятині. На засіданнях Клубу громадського діалогу шість сільських рад району – Білоцерківська, Дейманівська, Каплинцівська, Олександрівська, Сасинівська, Харківецька вирішили об’єднати зусилля з Пирятинською міською радою заради вирішення проблеми з відходами на території вищезазначених населених пунктів.

Пирятинською міською радою було підготовлено проект “Об’єднання зусиль громад заради чистого довкілля Пирятинського краю” для його участі у Конкурсі проєктів співробітництва територіальних громад Полтавської області, а 6 листопада 2014 року у приміщенні Пирятинської міської ради відбулося підписання заявки Проєкту громадами-партнерами.

Після проведення усіх необхідних процедур та реалізації етапів, передбачених чинним законодавством (проведено громадські слухання, консультації із представниками залучених громад, сесії місцевих рад та прийнято відповідні рішення щодо реалізації проєкту ММС, підготовлено техніко-економічне обґрунтування для впровадження цього проєкту (зокрема, щодо закушівлі відповідної техніки тощо), у квітні 2015 року було здійснено його реєстрацію у Мінрегіоні та внесено у відповідний реєстр проєктів ММС. Основними результатами реалізації даного проєкту можна визначити наступні:

- зменшення кількості несанкціонованих сміттєзвалищ на території громад-учасниць проєкту;
- підвищення рівня благоустрою територій відповідних громад, покращення стану екології;
- посилення взаємодії між владою та громадою, більший рівень мобілізації членів відповідних територіальних громад у вирішенні проблем поводження з ТПВ;
- досягнення високого рівня поінформованості громадян щодо вирішення проблем збору, вивозу та утилізації ТПВ;
- посилення спроможності місцевих громад, покращення матеріально-технічної бази комунального підприємства “Каштан” з питань поводження з ТПВ.

19 жовтня 2015 року за участі керівництва Пирятинської міської ради, Полтавської обласної ради, Пирятинської районної ради, Пирятинської районної державної адміністрації, проєкту “*Реформа управління на сході України*”, що виконується Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, було презентовано новий сміттєвоз, а також підведено підсумки реалізації згаданого проєкту ММС у 2015 році.

Під час зустрічі було наголошено на наступних труднощах в реалізації згаданого проєкту ММС: збільшення його ціни у порівнянні до проєктної пропозиції (1 080 000,00 грн. у порівнянні з 680 000,00 грн. у проєктній пропозиції, у тому числі збільшення внеску проєкту – 460 000,00 грн. у порівнянні із 323 000,00 грн. на початку), а також проведення трьох тендерів на придбання сміттєвоза (переможець останнього тендеру – підприємство “Будшляхмаш”, м. Бровари). Труднощі, що виникли під час реалізації проєкту, обумовлюються, на думку місцевих партнерів, збільшенням ціни на техніку та запчастини, а також низькою якістю документів та недостатньою відповідальністю організацій, що подаються на тендер.

Слід також зазначити, що Пирятинська міська рада стала переможцем Полтавського обласного конкурсу проектів місцевого розвитку (IV категорія, проекти співробітництва територіальних громад) та отримала 300 000,00 грн. із обласного бюджету на 2016 рік для продовження реалізації цього проекту ММС, зокрема для реалізація таких заходів: облаштування майданчиків по збору сміття на території усієї громади та запровадження роздільного збору сміття. Слід зазначити, що на сьогодні в місті облаштовано 15 критих “євромайданчиків” по збору сміття (із урахуванням кращих європейських та вітчизняних практик, а також технології, запропонованої ТОВ “Еко-Львів”). Планується облаштувати 10 додаткових майданчиків (із відповідною сіткою та накриттям), а також розширити збір сміття у сусідніх сільських населених пунктах.

Із обласного екологічного фонду Пирятинська територіальна громада отримала 400 000,00 грн., що дасть можливість (200 000,00 грн. співфінансування із місцевого бюджету) розпочати роботу щодо реконструкції місцевого сміттєзвалища (розроблено технічний проект; обраховано загальний кошторис – понад 5 млн грн.). Все це дає підстави говорити про фінансову сталість цього проекту співробітництва територіальних громад.

Одночасно згаданий проект ММС сприяв об’єднанню Пирятинської міської ради та Олександрівської сільської ради (10 населених пунктів) в нову об’єднану територіальну громаду (вибори представницьких органів нової громади відбулись 25 жовтня 2015 року).

Слід також зазначити, що межі реалізації проекту ММС є більшими (Пирятинська міська рада, Білоцерківська, Дейманівська, Каплинцівська, Олександрівська, Саснівська, Харківецька сільські ради) ніж межі нової об’єднаної територіальної громади, що обумовлює доцільність не тільки продовження реалізації цього проекту ММС, але й підготовки нової більш комплексної муніципальної програми поводження з ТПВ.

У зв’язку з цим 2 листопада 2015 року відбулось чергове засідання Клубу громадського діалогу у м. Пирятині. Учасники засідання погодились із необхідністю переходу від реалізації окремих (точкових) заходів до розробки та впровадження цілісної комплексної програми, що повинна мати відповідну стратегію та план заходів щодо її реалізації, відповідне фінансове та ресурсне забезпечення тощо.

Нова (п’ятирічна) муніципальна програма поводження з ТПВ, стратегічним результатом реалізації якої має стати вирішення питань із збором та утилізацією твердих побутових відходів на території Пирятинської та сусідніх громад, що беруть участь у проекті ММС, має включати такі складові елементи: завершення технічної модернізації комунального підприємства, що здійснює заходи зі збору та вивозу ТПВ; облаштування євромайданчиків щодо збору сміття на усій території Пирятинської громади та сусідніх громад, що беруть участь в реалізації проекту ММС; затвердження та впровадження нової схеми вивозу сміття; погодження та затвердження нових (економічно обгрунтованих) тарифів щодо вивозу та утилізації сміття; запровадження роздільного збору сміття; ліквідація стихійних сміттєзвалищ, поліпшення екологічної ситуації; реконструкція місцевого сміттєзвалища; потужна інформаційна кампанія, просвіта усіх категорій населення щодо поводження із ТПВ.

Проект співробітництва територіальних громад

“СМІТТЄВА РЕВОЛЮЦІЯ В ГРОМАДАХ м. ЧЕРВОНАЗАВОДСЬКЕ, с. ТОКАРІ та с. ПІСКИ ЯК ПРИКЛАД ВДАЛОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД”

Питання збору та вивезення твердих побутових відходів (далі – ТПВ) є надзвичайно актуальним для багатьох українських громад, зокрема м. Червонозаводське, сіл Токарі і Піски (Полтавська область).

Червонозаводське є містом районного значення, центром однойменної міської ради, до якої входить село Вишневе. Місто розташоване на півночі Полтавської області між річками Сулою та Артополот на відстані 160 км від міста Полтава. Через місто проходить залізнична лінія Бахмач – Кременчук Південної залізниці зі станцією “Сула”, а також автодорожня територіальна магістраль державного значення Лохвиця – Гадяч – Охтирка.

Площа міста складає 1.259 га, а чисельність населення – близько 9 тис. осіб. На сьогодні місто Червонозаводське є аграрно-індустріальним центром із розвинутою переробною промисловістю, а також господарським центром місцевого значення з надання соціальних, культурних, медичних, комунальних та інших послуг мешканцям значної зони розселення, зважаючи на великі відстані як до обласного центру, так і до інших великих міст Полтавського регіону. В місті Червонозаводське розроблено та затверджено новий генеральний план забудови міста, стратегічний план розвитку до 2020 року.

При міському голові створена громадська рада міста. Між міською владою та громадськими організаціями міста укладений суспільний договір про принципи, умови та основні форми співпраці. Прикладів співпраці влади і громади є багато, вони спрямовані на вирішення різноманітних проблем розвитку міста.

Червонозаводське межує з селами Токарі та Піски, які практично “зрослися” з містом. З селом Токарі місто розділяє річка Артополот, через яку проходить автодорожній міст. Село Піски та місто Червонозаводське з’єднане автодорогою районного значення та залізничною колією.

Токарівська сільська рада має неабиякий досвід у запровадженні енергозберігаючих проєктів. У 2014 році в громаді села Токарі втілюється в життя проєкт “**В теплі і за-тишку щасливі і здорові діти**” (переможець обласного конкурсу проєктів місцевого розвитку).

Пісківська сільська рада брала участь в реалізації спільної програми ЄС та ПРООН “**Місцевий розвиток, орієнтований на громаду**”, зокрема щодо впровадження проєкту “Енергозберігаючі заходи” в ДНЗ “Чебурашка” (2012 рік). З 2014 року у цій громаді реалізується проєкт “**Інноваційні енергоефективні заходи вуличного освітлення с. Піски. Реконструкція з використанням ВДЕ (енергії сонця)**”. Мешканці сусідніх сіл Токарі та Піски працюють на промислових підприємствах міста Червонозаводське, молодь навчається в ПТУ, навчальних закладах міста. Населення цих сіл обслуговується у медичних установах міста.

Червонозаводська міська рада вже декілька років спільно з Токарівською та Пісківською сільськими радами проводить культурно-мистецькі свята, дитячі фестивалі та спортивні змагання. Комунальне підприємство міста “Комунсервіс” надає послуги мешканцям села Токарі з питань водозабезпечення. Все це створює солідну базу для сталого розвитку міжмуніципального співробітництва у довгостроковій перспективі.

Підготовка до реалізації нового проекту міжмуніципального співробітництва з питань поводження з твердими побутовими відходами розпочалася ще декілька років тому. Слід відзначити, що проект Червонозаводської міської ради **“Роздільний метод збирання твердих побутових відходів – запорука чистоти в місті Червонозаводське”** став у 2011 році переможцем Всеукраїнського конкурсу проектів та програм розвитку місцевого самоврядування. В рамках реалізації цього проекту в м. Червонозаводське було побудовано майданчики для євроконтейнерів. На сьогодні до цих майданчиків прокладено асфальтовані пішохідні доріжки, а багатоповерхова житлова зона (79 будинків) повністю забезпечена євроконтейнерами. За кошти міського бюджету було придбано сміттєвоз з боковим завантаженням. В межах території міської ради також функціонує паспортизований полігон ТПВ.

Успішна реалізація цього проекту надихнула керівників м. Червонозаводське та сусідніх сіл Токарі та Піски на підготовку нового проекту ММС для комплексного вирішення проблем поводження із ТПВ на території приватного сектору цих населених пунктів. Мова йде, насамперед, про придбання нового сміттєвоза із заднім завантаженням, який би міг обслуговувати приватний сектор міста Червонозаводське (3.500 мешканців), громади сіл Токарі (1.683 мешканців) та Піски (2.330 мешканців). Передбачається, що новий сміттєвоз може вивозити сміття з приватного сектору трьох громад за один рейс, що повністю вирішує проблему транспортування твердих побутових відходів. Завдяки проекту не тільки вирішується проблема несанкціонованих сміттєзвалищ, охорони навколишнього середовища (зокрема, збереження екології річок Сула та Артополот, лісів навколо населених пунктів), але й підвищення у населення рівня культури поводження з ТПВ, економії місцевих бюджетів, а також налагодження на якісно новій основі діяльності місцевого комунального підприємства з питань поводження з ТПВ.

За сприяння проекту **“Реформа управління на сході України”**, що виконується GIZ, Полтавської обласної державної адміністрації, Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування Національної академії державного управління при Президентові України, українських та міжнародних експертів ініціативній групі з реалізації даного проекту вдалось успішно та в повному обсязі здійснити усі етапи з реалізації проекту ММС, що передбачені Законом України **“Про співробітництво територіальних громад”** та у відповідності до методичних рекомендацій Мінрегіону з цього питання, а саме: проведено громадські слухання, консультації із представниками залучених громад, сесії місцевих рад та прийнято відповідні рішення щодо реалізації проекту ММС, підготовлено техніко-економічне обґрунтування для впровадження цього проекту (зокрема, проектно-кошторисна документація, попередній моніторинг цін на сміттєвоз, розрахунки тарифів тощо).

Після проведення громадських слухань сесії сільських рад підтримали ініціативу щодо співпраці громад (рішення № 6 від 23 грудня 2014 року та рішення № 1 від 30 грудня 2014 року). Було підписано розпорядження № 1 від 05 січня 2015 року про створення комісії для підготовки договору про співробітництво територіальних громад. Рішенням Червонозаводської міської ради від 28 січня 2015 року № 2 *“Про затвердження міського бюджету на 2015 рік”* передбачено відповідне фінансування для реалізації згаданого проекту ММС. Решта коштів для реалізації проекту (на засадах співфінансування) надана іншими партнерами, зокрема проектом *“Реформа управління на сході України”*, що виконується GIZ.

10 березня 2015 року рішенням № 28 сорок четвертої сесії шостого скликання Червонозаводської міської ради затверджено Договір про співпрацю територіальних громад в частині реалізації спільного проекту. 13 березня 2015 року двадцять дев'ять сесія шостого скликання Токарівської сільської ради затвердила Договір про співпрацю, а Писківська сільська рада затвердила цей Договір на своїй сесії 19 березня 2015 року. Після завершення усіх необхідних процедур Договір про співробітництво територіальних громад було зареєстровано у Мінрегіоні та внесено у відповідний реєстр у квітні 2015 року.

Основними результатами реалізації даного проекту ММС можна визначити наступні: ефективне вирішення проблеми поводження з ТПВ населенням трьох громад у рамках реалізації ММС; широка просвітницька та інформаційна кампанія, висвітлення заходів виконання проекту в ЗМІ, підвищення рівня екологічної культури населення, формування у громадян нового свідомого відношення щодо збору та вивезення ТПВ; покращення екологічної ситуації в зоні значного розселення громадян, скорочення площ земельних ділянок, що перетворилися на стихійні сміттєзвалища, їх упорядкування; економія бюджетних коштів, зниження потреб у транспорті та моторному паливі в кожній громаді, перетворення сфери санітарної очистки та поводження з ТПВ на рентабельну галузь комунального господарства.

28 вересня 2015 року придбаний сміттєвоз було доставлено до м. Червонозаводське та урочисто представлено депутатам місцевої ради та членам територіальної громади, що дає право говорити про виконання запланованих у 2015 році заходів у повному обсязі. Одночасно слід наголосити на певних труднощах в реалізації згаданого проекту ММС, зокрема збільшення його ціни у порівнянні до проектної пропозиції (700 000,00 грн.), у тому числі збільшення внеску Проекту GIZ (460 000,00 грн. у порівнянні із 340 000,00 грн. на момент подання проектної пропозиції). Згадані труднощі обумовлюються, на думку місцевих партнерів, збільшенням ціни на сміттєвоз. Для покриття різниці ціни сміттєвоза були залучені кошти місцевого бюджету, а також кошти Державного фонду регіонального розвитку.

Для забезпечення сталості у вирішенні питань поводження з ТПВ міжнародними та вітчизняними експертами рекомендовано керівництву Червонозаводської міської ради підготувати нову (більш комплексну) програму (стратегію) поводження з ТПВ, до реалізації якої можуть бути також залучені Токарівська та Писківська територіальні громади.

Проект співробітництва територіальних громад
“КРАСИВЕ СЕЛО. ОБЛАШТУВАННЯ МІСЦЬ ЗБОРУ
ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ ТА ПРИДБАННЯ КОНТЕЙНЕРІВ
ДЛЯ СМІТТЯ НА ТЕРИТОРІЙ ТРЬОХ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД
ПОЛТАВСЬКОГО РАЙОНУ”

У рамках діючого законодавства місцеві ради мають повноваження в галузі санітарної очистки та благоустрою відповідних громад. Ці повноваження реалізуються через створені місцевими радами комунальні підприємства. Однак створити комунальне підприємство має можливість лише місцева рада із достатнім бюджетом. Це питання набуває особливого значення для сільських та селищних громад, які у фінансовому плані є найбільш вразливими.

У зв'язку із прийняттям Закону України *“Про співробітництво територіальних громад”* відкривається можливість об'єднати зусилля декількох територіальних громад та створити кущове комунальне підприємство з подальшим спільним утриманням, яке б обслуговувало декілька сільських рад району. Так, три сільські територіальні громади Полтавського району – Ковалівська, Новоселівська та Куликівська об'єднали свої зусилля для спільного утримання створеного Ковалівською сільською радою комунального підприємства, зокрема з метою придбання контейнерів для сміття, обладнання майданчиків для розміщення контейнерів, забезпечення підготовки до будівництва сміттесортувальної лінії тощо.

Питання побудови ефективної системи збору та поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) є надзвичайно актуальним питанням, враховуючи складну екологічну та санітарну ситуацію в громадах Полтавського району. У більшості випадків збір сміття сьогодні відбувається власними силами мешканців та його розміщення здійснюється на несанкціонованих сміттєзвалищах. Виключенням є Ковалівська сільська рада, яка має комунальне підприємство, в обов'язки якого входить збір та вивіз ТПВ.

Крім того, на території Ковалівської сільської ради розташоване Полтавське міське сміттєзвалище в с. Макухівка, на яке за існуючими домовленостями здійснюється безкоштовне розміщення ТПВ цим комунальним підприємством. Однак існуюче міське сміттєзвалище вже понад 5 років вичерпало свій ресурс заповнення і його перевантаження є великою соціальною та екологічною проблемою для Ковалівської громади. Владою м. Полтава постійно здійснюється пошук варіантів закриття існуючого звалища, що унеможливить розміщення там сміття Ковалівською та іншими прилеглими сільськими радами Полтавського району.

Одночасно на сьогодні вирішено питання про виділення комунальному підприємству “Красиве село” земельної ділянки на території Ковалівської сільської ради для будівництва сміттесортувальної лінії з полігоном тимчасового розміщення ТПВ, проектна потужність якої здатна задовільнити потреби у поводженні з ТПВ всього Полтавського району. Як вже зазначалось, реалізація нового проекту ММС має на

меті не тільки придбання контейнерів для сміття, обладнання майданчиків для розміщення контейнерів, але й виготовлення проектно-кошторисної документації (ПКД) для будівництва сміттесортувальної лінії з метою створення альтернативи переповненому Макухівському сміттєзвалищу.

Даний проект є дійсно проектом міжмуніципального співробітництва, адже послугами “кущового” комунального підприємства передбачається охопити населення Ковалівської (5.009 мешканців), Новоселівської (1.928 мешканців) та Куликівської (1.230 мешканців) сільських рад. Із урахуванням положень Закону України “Про співробітництво територіальних громад”, методичних рекомендацій Міністерства з цього питання, а також за сприяння експертів проекту “*Реформа управління на сході України*”, що виконується GIZ, Полтавської обласної державної адміністрації, Полтавської обласної ради, Полтавської районної державної адміністрації громадам-учасникам вдалось успішно реалізувати усі заплановані заходи з реалізації цього проекту ММС, а саме:

- проведено громадські слухання (14.02.2015), консультації із представниками залучених громад, сесії місцевих рад та прийнято відповідні рішення щодо реалізації проекту ММС;
- підготовлено техніко-економічне обґрунтування для впровадження цього проекту ММС та проект бюджету (на засадах співфінансування);
- підготовлено та заключено угоди щодо закупки контейнерів, інших товарів в рамках реалізації цього проекту;
- узгоджено та прийнято нові тарифи щодо збору та утилізації твердих побутових відходів в усіх громадах-учасниках проекту, а також визначено нові маршрути вивозу ТПВ;
- опрацьовано питання щодо запровадження роздільного збору сміття на території громад-учасниць проекту;
- опрацьовано питання утилізації несанкціонованих сміттєзвалищ (зокрема, із урахуванням новітніх технологій);
- здійснено інвентаризацію та ліквідацію існуючих несанкціонованих сміттєзвалищ, підготовлено оновлені місцеві екологічні програми для розгляду на сесіях відповідних рад;
- забезпечено проведення широкої просвітницької кампанії на території реалізації проекту ММС з метою зміни свідомості громадян з питань удосконалення збору та утилізації твердих побутових відходів, покращення екології (зокрема, виготовлення та розміщення відео-, аудіо-роліків, друкованої продукції, розробка навчальних модулів, проведення тематичних семінарів тощо);
- замовлено ТЕО для створення нового сміттєзвалища в Полтавському національному технічному університеті ім. Ю. Кондратюка.

Після проходження та завершення усіх передбачених чинним законодавством процедур Договір про співробітництво вищезазначених територіальних громад Полтавського району було зареєстровано у Мінрегіоні та внесено у відповідний реєстр у квітні 2015 року. Одночасно успішна реалізація даного проекту стала потужним поштовхом для громад Полтавського району для підготовки нових проектів ММС із урахуванням нової Стратегії розвитку Полтавської області та пріоритетів державної регіональної політики щодо функціонування Державного Фонду регіонального розвитку.

На сьогодні основними результатами реалізації даного проекту ММС можна визначити наступні: покращення санітарного стану сільських населених пунктів, облаштування майданчиків для розміщення контейнерів для збору сміття та встановлення цих контейнерів у відповідності до встановлених норм; визначення єдиного графіку вивезення сміття на сміттєзвалище, забезпечення підготовки будівництва сміттесортувальної лінії; припинення процесу утворення стихійних несанкціонованих сміттєзвалищ; підвищення привабливості сільських населених пунктів Полтавського району, створення більш комфортних умов для проживання громадян; розвиток співпраці між владою та громадою, підвищення рівня свідомості населення та його відповідальності за благоустрій території; посилення ресурсної бази та спроможності місцевого комунального підприємства у наданні послуг населенню згаданих сільських громад, формування досвіду спільного утримання комунального підприємства на засадах ММС.

Разом з тим, на сьогодні залишається невирішеним питання облаштування нового сміттєзвалища, адже розпорядженням голови Полтавської ОДА у 2015 році скасовано рішення про передачу відповідної ділянки на території Полтавського району під утворення нового полігону.

Одночасно слід зазначити, що Ковалівська сільська рада стала переможцем Полтавського обласного конкурсу проектів місцевого розвитку (IV категорія, проекти співробітництва територіальних громад) та отримала 300.000,00 грн. із обласного бюджету на 2016 рік для продовження реалізації цього проекту ММС, зокрема для реалізація таких заходів: закупівля додаткового сміттєвозу, запровадження роздільного збору сміття тощо. Все це дає можливість говорити про фінансову сталість даного проекту співробітництва територіальних громад.

Проект співробітництва територіальних громад

“МІЖМУНІЦИПАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО: ЦІЛЕСПРЯМОВАНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ГРОМАДЯН. РЕКОНСТРУКЦІЯ ТА ДООСНАЩЕННЯ РЕШЕТИЛІВСЬКОГО ТРУДОВОГО АРХІВУ – ШЛЯХ ДО ПОКРАЩЕННЯ ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ (РЕШЕТИЛІВСЬКИЙ РАЙОН)”

Архівна справа є важливою складовою інформаційної та культурної сфери життєдіяльності суспільства, що охоплює наукові, організаційні, правові, технологічні, економічні та інші питання, пов'язані з нагромадженням, обліком, зберіганням юридичними та фізичними особами архівних документів та використання відомостей, що в них містяться. Реалізацію державної політики у сфері архівної справи і діловодства в Решетилівському районі забезпечують архівний відділ районної державної адміністрації та комунальна установа “Решетилівський трудовий архів”, який забезпечує зберігання архівних документів, що не належать до Національного архівного фонду, накопичених у процесі документування службових та інших правовідносин юридичних і фізичних осіб, які припинили свою діяльність.

Слід зазначити, що після ліквідації окремих сільських господарств документи зберігалися неналежним чином, що стало передумовою створення у 2003 р. місцевої установи спільної власності селища і сіл району “Решетилівський трудовий архів”, який утримувався за рахунок районного бюджету. У зв'язку із внесенням змін до Закону України “Про Національний архівний фонд та архівні установи” фінансування установи зараз здійснюється з районного бюджету за рахунок іншої субвенції, переданої з селищного та сільських бюджетів.

Документами архіву користуються громадяни різного віку з метою підтвердження трудового стажу, оформлення земельних ділянок, майна тощо, тому наслідки проекту довготривалі і охоплюють практично всіх жителів територіальних громад-партнерів проекту. Робота трудового архіву відіграє значну роль для багатьох мешканців Решетилівського району Полтавської області. Збільшення площі приміщення архіву дасть змогу покращити рівень обслуговування жителів кількох громад. У трудовому архіві на сьогодні зберігається 8.835 справ, щороку видається близько 450 довідок.

Разом із тим, стан архівної справи потребує вжиття кардинальних заходів, адже матеріальна база “Решетилівського трудового архіву” не відповідає визначеним стандартам і потребам, внаслідок чого виникає загроза втрати частини архівного фонду. До того ж приміщення, де розміщений трудовий архів, потребує проведення заходів щодо енергозбереження з метою скорочення витрат на оплату енергоносіїв. У зв'язку з цим проект “Міжмуніципальне співробітництво: цілеспрямований соціальний захист громадян”, який був ініційований Решетилівською районною радою за підтримки Полтавської обласної ради та проекту “Реформа управління на сході України”, що виконується GIZ, передбачає вирішення нагальних проблем, що поставили перед цією комунальною установою, зокрема вирішення питання щодо виділення додаткового приміщення та проведення його ремонту, заміна вікон, дверей, придбання стаціонарних металевих стелажів для розміщення документів, забезпечення пожежною сигналізацією, заміна системи опалення на більш сучасну тощо.

У результаті реалізації цього проекту ММС не тільки з'явиться можливість прийняти нові документи до архівного фонду, але й організувати на якісно новій основі надання послуг мешканцям громад Решетилівського району.

На виконання згаданого проекту ММС заплановано спрямувати (на засадах співфінансування) кошти районного та місцевих бюджетів (трьох громад Решетилівського району – Жовтневої, Малобакайської та Плосківської сільських рад), а також грант проекту *“Реформа управління на сході України”*, що виконується компанією Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

До реєстрації цього проекту у Мінрегіоні та внесення у відповідний реєстр у квітні 2015 року було забезпечено проведення усіх передбачених чинним законодавством процедур та заходів, зокрема проведено громадські слухання та обговорення, консультації із представниками залучених громад, сесії місцевих рад та прийнято відповідні рішення щодо реалізації проекту ММС, підготовлено його техніко-економічне обґрунтування тощо.

Основним результатом реалізації цього проекту ММС є наступні: проведення комплексу заходів щодо розширення та упорядкування приміщення Решетилівського районного трудового архіву (виготовлення проектно-кошторисної документації на проведення ремонтних робіт, виготовлення проекту на встановлення системи протипожежної безпеки, проведення заходів щодо енергозбереження та протипожежної безпеки, заміна вікон, дверей, системи опалення, проведення ремонтних робіт, встановлення нових стелажів тощо). Все це дає можливість покращити якість послуг, що надаються мешканцям Решетилівського району.

Одночасно громади Решетилівського району та Решетилівська районна рада стали переможцем Полтавського обласного конкурсу проектів місцевого розвитку (IV категорія, проекти співробітництва територіальних громад) та отримали додаткові кошти із обласного бюджету на 2016 рік для продовження реалізації цього проекту ММС, зокрема облаштування системи пожежогасіння, вентиляції, оновлення та розвиток інформаційно-комп'ютерної бази (техніки) Решетилівського трудового архіву. Разом з тим, потребує вирішення питання оцифровки даних архіву, що вимагає, зокрема, більш стратегічного бачення діяльності районного трудового архіву та розробки нової (більш комплексної) стратегії його розвитку.

Одночасно успішна реалізація згаданого проекту ММС може сприяти підготовці нових проектів співробітництва територіальних громад з питань збереження місцевих пам'яток культури, розвитку закладів системи охорони здоров'я тощо.

Проект співробітництва територіальних громад

“Оновлення життя Семенівської місцевої пожежної охорони – запорука безпечної життєдіяльності сільських громад (на базі с. Оболонь Семенівського району)”

У реалізації даного проекту ММС беруть участь 7 територіальних громад, а саме: Горошинська сільська рада, Погребняківська сільська рада, Степанівська сільська рада, Худоліївська сільська рада, Наріжанська сільська рада, Оболонська сільська рада та Іванівська сільська рада. Площа цих семи сільських рад складає понад 60% усієї території Семенівського району.

Знаходиться Семенівський район у західній частині Полтавської області, він має суттєві перспективи у розвитку туристичної галузі. Найзначніші туристичні об'єкти розміщені у Посульській зоні району, сільські ради якої є учасниками цього проекту. Так, мальовничими куточками Семенівщини є села Погребняки, Оболонь, Наріжжя, де розташовані гідрологічні заказники – “Солоне”, “Гракове”, “Рогозів куток” та унікальний ландшафтний заказник загальнодержавного значення – Національний парк “Сулинський” площею 4.079 га. Кліматичні умови, густа мережа річок, численні водоймища у поєднанні з мальовничими краєвидами сприяють розвитку туристично-рекреаційної діяльності Семенівського району.

Одночасно надзвичайно важливим напрямом діяльності та завданням органів місцевої влади є збереження цього природного багатства, недопущення пожеж у лісах та плавнях, у громадському секторі, а у разі виникнення – оперативного на них реагування. На жаль, можливості нині діючої системи пожежної охорони є досить обмеженими. Пожежна техніка була придбана ще у 1975 році, з того моменту вона практично не відновлювалась. У зв'язку з цим тривожною є статистика останнього періоду. Так, протягом тільки 2014 року на території району зареєстровано 36 пожежних випадків, загинуло у полум'ї 2 людей, завдано матеріальних збитків як господарствам, так і громадянам на загальну суму 1 млн. 263 тис. грн.

Разом з тим, сьогодні, в умовах недостатнього фінансування та руйнації бази районної пожежної охорони, створення структур пожежної охорони на базі сільських громад постає одним із найбільш актуальних питань розвитку пожежної справи та створення умов для безпечного життя громадян. Працюючи над підготовкою цього проекту ММС, ініціативна робоча група звернула увагу також на питання підвищення рівня профілактичної, освітньої роботи з населенням, працівниками підприємств, організацій, установ щодо недопущення пожежних випадків. Одночасно неупереджений аналіз існуючої ситуації свідчить про те, що понад 50% втрат та надзвичайних ситуацій спричинено відсутністю технічних можливостей у приборканні вогню, віддаленістю районної пожежної охорони від населених пунктів Посульської зони (громади-учасниці нового проекту ММС).

У рамках реалізації проекту, зокрема, успішно здійснено такі заходи: створення комісії з підготовки договору про співробітництво громад; створення робочої групи проекту; здійснення громадського обговорення проекту, проведення зборів громад

щодо участі у спільному проекті; проведення тренінгів, семінарів з членами комісії та робочої групи щодо виконання заходів проекту; інформування членів територіальних громад про хід реалізації проекту, проведення зборів громад; розробка фінансових планів щодо формування джерел надходжень коштів для потреб пожежної охорони та її подальшого функціонування; придбання пожежного транспорту для обслуговування території громад; матеріально-технічне забезпечення діяльності структури-комунального підприємства; облаштування пожежної охорони, забезпечення необхідними матеріалами для її діяльності; забезпечення кваліфікованими кадрами структури пожежної охорони; створення наглядового комітету за якістю виконання робіт та здійснення заходів проекту; відповідне інформаційне забезпечення реалізації проекту тощо.

За сприяння Семенівської районної ради, Полтавської обласної державної адміністрації, Проектом *“Реформа управління на сході України”*, що виконується GIZ, після здійснення цих та інших заходів, передбачених чинним законодавством, у квітні 2015 року було проведено реєстрацію даного проекту ММС у Мінрегіоні України та внесено його до відповідного реєстру.

Основними результатами реалізації даного проекту ММС можна визначити наступні: оновлення муніципальної пожежної частини (шляхом об'єднання зусиль семи територіальних громад Семенівського району); розробка спільної міжмуніципальної стратегії розвитку пожежної охорони, ліквідації надзвичайних ситуацій; широка просвіта громадян, вироблення культури щодо охорони навколишнього середовища та поводження з вогнем; утворення нових робочих місць, формування у мешканців територіальних громад більшої впевненості щодо можливостей ефективного захисту свого життя, майна від пожеж.

29 вересня 2015 року за участю керівництва Полтавської обласної ради, Семенівської районної ради, Державної Служби з надзвичайних ситуацій, Нижньосульського національного природного парку, проекту *“Реформа управління на сході України”*, що виконується Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, громад-учасниць проекту було презентовано оновлений гараж та нову пожежну машину, а також підведено підсумки реалізації згаданого проекту співробітництва територіальних громад у 2015 році. Одночасно під час реалізації проекту було збільшено його ціну у порівнянні до проектної пропозиції (613 000,00 грн. у порівнянні з 470 000,00 грн. у проектній пропозиції, у тому числі збільшення внеску проекту – 401 300,00 грн. у порівнянні із 300 000,00 грн. на початку), що обумовлено, на думку місцевих партнерів, збільшенням ціни на техніку та запчастини.

Громади Семенівського району та Семенівська районна рада стали переможцем Полтавського обласного конкурсу проектів місцевого розвитку (IV категорія, проекти співробітництва територіальних громад) та отримали 300 000,00 грн. із обласного бюджету на 2016 рік для продовження реалізації цього проекту ММС, зокрема придбання аварійно-рятувальних інструментів, промислово-насосної помпи, облаштування свердловини, а також проведення інших засобів щодо забезпечення гасіння пожеж. Все це дає підстави говорити про сталість проекту ММС, в якому беруть участь 10 громад Семенівського району. Разом з тим, комплексне вирішення проблем

профілактики та гасіння пожеж потребуватиме розробки окремої комплексної районної (міжмуніципальної) програми з цього питання, що має бути розроблена із урахуванням позитивного досвіду реалізації цього проекту ММС.

Поширення та пропаганда цих та інших кращих практик співробітництва територіальних громад є запорукою розширення географії ММС та забезпечення його успішної реалізації в усіх регіонах України.

Проект співробітництва територіальних громад
“ОРГАНІЗАЦІЯ СПІЛЬНОЇ СИСТЕМИ ІНТЕГРОВАНОГО
ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ
НА ТЕРИТОРІЇ НОВОСАНЖАРСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ,
ЗАЧЕПИЛІВСЬКОЇ, КЛЮСІВСЬКОЇ, МАЛОКОБЕЛЯЧКІВСЬКОЇ
ТА СУДІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКИХ РАД”

Проектом *“Реформа управління на сході України”*, що виконується Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, у 2016 році було підготовлено бізнес-план пілотного проекту поводження з відходами в Новосанжарському районі Полтавської області. Даний бізнес-план ґрунтується на механізмі міжмуніципального співробітництва, який передбачає розширення послуг збору залишкових відходів та роздільного збору сміття відповідно на чотири та шість громад. В майбутньому планується охоплення цими послугами території всього району.

Реалізація даного бізнес-плану супроводжувалася інформаційною кампанією для населення, технічну та фінансову підтримку реалізації якої надавав проект, що виконується GIZ. Одночасно експертами проекту було проведено низку навчальних семінарів з питань ММС для керівників органів місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад, громадських активістів тощо.

Одночасно в Новосанжарському районі було проведено прибирання територій, облаштувано існуючі та нові місця відпочинку, серед учнів шкіл району проведено акції “Пластикові скарби” і Фестиваль “Збери сміття – збережи дерево життя”, а також відкрито нове місце відпочинку на березі Ворскли на місці зупинки гетьмана Мазепи.

07 червня 2016 року було підписано договір про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільного проекту між територіальними громадами смт. Нові Санжари, сіл Зачепилівка, Ключівка, Малий Кобелячок та Судівка, який 22 червня 2016 року було зареєстровано у державному реєстрі договорів по співробітництву територіальних громад.

Предметом цього договору стала реалізація спільного проекту ММС “Організація спільної системи інтегрованого поводження з твердими побутовими відходами на території Новосанжарської селищної ради, Зачепилівської, Ключівської, Малокобелячківської та Судівської сільських рад” (далі – Проект).

Передбачається, що цей проект, метою якого є поліпшення якості послуг у сфері поводження з твердими побутовими відходами, забезпечення екологічного та санітарного благополуччя, ефективного використання ресурсів, починає діяти вже з дня підписання і буде реалізовано протягом 3 років. Згідно угоди, Дочірнє підприємство “Комунтех” Комунального підприємства “Джерело” Новосанжарської селищної ради надаватиме послуги централізованого збору (у тому числі роздільного) та вивезення твердих побутових відходів з домогосподарств жителів Нових Санжар, Зачепилівки, Малого Кобелячка, Судівки та Ключівки. Окрім того,

угода передбачає придбання спеціалізованої техніки, обладнання та устаткування, ліквідацію несанкціонованих сміттєзвалищ, здійснення сторонами інформаційно-просвітницької роботи та застосування заходів примусу щодо осіб, які порушують затверджені учасниками угоди Правила благоустрою. Фінансування даного проекту здійснюватиметься територіальними громадами-учасниками договору.

В рамках згаданого проекту ММС було виконано наступні заходи: визначено виконавця послуги з вивезення побутових відходів на основі проведених конкурсів; сформовано склад робочої групи, підготовлено та затверджено положення про робочу групу; розроблено та погоджено нові тарифи на вивезення побутових відходів; укладено між Дочірнім підприємством “Комунтех” Комунального підприємства “Джерело” Новосанжарської селищної ради договори на вивезення побутових відходів та власниками, наймачами, користувачами, у тому числі орендарями будинків та/або квартир; запроваджено надання Дочірнім підприємством “Комунтех” Комунального підприємства “Джерело” Новосанжарської селищної ради послуги централізованого збирання та вивезення твердих побутових відходів від домогосподарств фізичних осіб, які проживають на території Сторін (відповідно до затвердженого Робочого плану) з подальшим розміщенням відходів на полігоні ТПВ у селі Зачепилівка Новосанжарського району; затверджено в установленому порядку (внесення змін та доповнень до) Правил благоустрою населених пунктів, де окремим розділом визначається порядок і спосіб організації збирання та вивезення твердих побутових відходів, які відповідають єдиному порядку та способу, узгодженому Сторонами, а також відповідальність осіб за ухилення від укладення із визначеним виконавцем послуги договору на вивезення побутових відходів; проведено інформаційно-просвітницьких заходів на території усіх сільських рад (за участю зацікавлених громадських організацій) з метою роз’яснення “Запровадження єдиної схеми збору та поводження з твердими побутовими відходами” на території району.

На території Зачепилівській сільській раді вмонтовані електронні ваги, зроблено їх метрологія, встановлений пандус, сільській раді з районного бюджету виділено було 250,0 тис.грн., з них: 150,0 тис.грн. на придбання вагів та їх монтаж; 50,0 тис.грн. на виготовлення пандусу; 50, 0 тис.грн. на виготовлення проекту рекультивациі старого сміттєзвалища.

01 липня 2016 року сторонами Проекту схвалений та підписаний кошторис, який передбачає залучення на фінансування збору та перевезення ТПВ, захоронення відходів, вилучення ресурс оцінних компонентів та розвиток системи інтегрованого поводження з ТПВ 6 180 000,00 грн. (шість мільйонів сто вісімдесят тисяч гривень).

Відповідно до Меморандуму між проектом DESPRO та Зачепилівською сільською радою укладений договір про надання цільової безповоротної допомоги на придбання спецтехніки та обладнання на полігон ТПВ на загальну суму 2 200 000,00 (два мільйони двісті тисяч гривень). 28 квітня 2017 року представники швейцарсько-українського проекту “DESPRO” передали комунгоспу Зачепилівської сільської ради потужний бульдозер, який дозволить краще ущільнювати відходи на полігоні ТПВ. А це, в свою чергу, допоможе ефективніше планувати полігон, дотримуватись технічних та екологічних стандартів роботи і продовжить термін експлуатації звалища.

Селищною та сільськими радами-учасниками Проекту було оголошено конкурс на визначення підприємства, яке буде здійснювати вивезення твердих побутових відходів, де переможцем визнано Дочірнє підприємство "Комунтех" Комунального підприємства "Джерело" Новосанжарської селищної ради.

Сільськими та селищними радами Новосанжарського району 17 лютого 2017 року було укладено другий договір про співробітництво територіальних громад у формі спільного фінансування (утримання) підприємств комунальної форми власності "Дочірнє підприємство "Комунтех" Комунальне підприємство "Джерело" Новосанжарської селищної ради, який 20 березня 2017 року було зареєстровано у державному реєстрі договорів співробітництва територіальних громад.

На сьогодні кількість абонентів, які користуються муніципальними послугами в рамках проекту ММС, становить 481 особа, у тому числі:

- по Ключівській сільській раді 138 абонентів;
- по Судівській сільській раді 125 абонентів;
- по Малокобелячківській сільській раді 82 абоненти;
- по Зачепилівській сільській раді 136 абонентів.

На території Ключівської та Зачепилівської сільських рад надається послуга по збиранню та вивозу ТПВ. Проводиться передача укладених договорів на вивезення сміття з абонентами Малокобелячківської, Судівської сільських рад до Дочірнього підприємства "Комунтех" Комунального підприємства "Джерело" Новосанжарської селищної ради.

На сьогодні опрацьовується питання розширення географії реалізації проекту ММС, зокрема шляхом укладання нового договору про співробітництво територіальних громад у формі спільного фінансування (утримання) відділу благоустрою.

Проект співробітництва територіальних громад “СПІЛЬНИЙ РЕЙС ГРОМАД ЛОХВИЦЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ”

Площа Лохвицького району Полтавської області складає 1.3 тис. кв. км (4.6 % від площі Полтавської області). Населення району складає 43,4 тис. осіб, в тому числі міського – 20,4 тис. осіб, а сільського – 23,9 тис. осіб.

Лохвицький район налічує 81 населений пункт, в т.ч. 2 міста, а також 79 сільських населених пунктів, об'єднаних у 19 сільських рад. Разом з тим, більшість існуючих територіальних громад району не є економічно достатніми, що обумовлює необхідність розвитку співробітництва територіальних громад (міжмуніципального співробітництва – ММС).

Важливими завданнями, які визначено у Програмі економічного і соціального розвитку Лохвицького району, є розвиток транспортної та логістичної інфраструктури району, що включає, зокрема, заходи щодо оновлення транспортного складу перевізників, забезпечення транспортного руху на усіх затверджених в установленому порядку транспортних маршрутах, покращення якості інших транспортних послуг тощо.

Проект ММС “Спільний рейс громад Лохвицького району Полтавської області” повністю відповідає ч.3 ст.142 Конституції України та Закону України “Про співробітництво територіальних громад”.

Актуальність проекту полягає в поліпшенні соціальної інфраструктури населених пунктів, зміцненні матеріально-технічної бази ефективного використання інноваційних методів розвитку сполучення районного центру із селами району. Організація регулярного перевезення людей з навколишніх населених пунктів с. Харківці, с. Западинці, с. Безсали, с. Мехедівка, с. Криниця до міста Лохвиця та в зворотньому напрямку є складовою частиною забезпечення реалізації прав громадян на якісні (транспортні) послуги.

Даним проектом ММС передбачає комплексний підхід до вирішення проблеми якісного транспортного обслуговування в громадах Лохвицького району із населенням 15 170 осіб), що передбачає комплекс управлінських, економічних і правових заходів щодо розробки і застосування найбільш оптимальної схеми розкладу пасажирського автобусного руху в місті Лохвиця, селах Харківці та Безсали з найбільшим економічним і екологічним ефектом, яка буде використовуватись і в подальшій життєдіяльності територіальних громад.

Придбаний в рамках реалізації проекту ММС пасажирський автобус було поставлено на баланс Лохвицького КП “Лохвиця-сервіс”. Згідно Статуту комунального підприємства “Лохвиця-сервіс”, затвердженого рішенням 4 сесії Лохвицької міської ради 7 скликання від 21.01.2016 року, КП “Лохвиця-сервіс” є госпрозрахунковим підприємством, юридичною особою, має відокремлене майно, самостійний

баланс, рахунки в установах банків, печатку із своїм найменуванням та ідентифікаційним кодом, штампи, підлягає державній реєстрації, здійснює свою діяльність на принципах комерційного розрахунку, вільного найму працівників.

В рамках реалізації проекту було також підготовлено стратегію розвитку між-муніципального співробітництва у Лохвицькому районі, а також низку стратегічних документів щодо подальшого розвитку комунального підприємства “Лохвиця-сервіс”.

Усі матеріали та звіти щодо реалізації проекту було розміщено на веб-сайті Лохвицької міської ради та місцевих засобах масової інформації. Було також здійснено комплексні заходи щодо інформування широкого кола громадян про результати реалізації цього проекту та переваги співробітництва територіальних громад для забезпечення муніципальної консолідації.

Проект співробітництва територіальних громад “ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИСОКОШВИДКІСНИМ ІНТЕРНЕТОМ МІЖКАНЦІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД РЕШЕТИЛІВСЬКОГО РАЙОНУ”

Темпи розвитку суспільства, розробка нових інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), перетворюють питання доступу до Всесвітньої Мережі на одне з ключових у загальних процесах модернізації та інноваційного розвитку. Інтернет стає невід’ємним інструментом реалізації прав людини, боротьби з нерівністю та розвитку прогресу. Сьогодні вже ні в кого не викликає сумніву, що електронні цифрові технології у поєднанні з Інтернетом (і технологіями наступного покоління інформаційних мереж) визначають майбутнє комунікацій. І саме тому більшість інформаційно розвинених держав світу надають виняткової уваги інфраструктурним проектам, пов’язаним із забезпеченням громадян доступним, якісним та швидкісним інтернетом.

У зв’язку з цим, громадами Решетилівського району за підтримки проекту *“Реформа управління на сході України”*, що виконується Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, було ініційовано у 2016 році реалізацію проекту “Міжмуніципальне співробітництво – запорука формування інформаційного суспільства. Забезпечення високошвидкісним інтернетом жителів громад Решетилівського району”, який покликаний забезпечити населення громад Решетилівського району якісним інтернетом.

В рамках реалізації згаданого проекту ММС було реалізовано наступні заходи: проведення громадського обговорення щодо потреби прокладання оптоволоконних ліній, облаштування базових станцій для забезпечення високошвидкісним інтернетом, визначення організацій-партнерів проекту та підписання Протоколу про наміри спільної його реалізації, виготовлення проектно-кошторисної документації з побудови мережі, проведення тендеру щодо визначення підрядника, проведення робіт із побудови оптоволоконної мережі та налагодження бездротового інтернет-сполучення, підключення органів місцевого самоврядування до мережі.

Основним результатом реалізації проекту є забезпечення потреб населення громад Решетилівського району у якісному інтернеті. Наявність якісного інтернету в громадах стає запорукою їх сталого розвитку, нарощування кількості робочих місць, виникнення нових сфер економіки, де зростає роль малого та середнього бізнесу.

Географія проекту налічує 11 територіальних громад, які охоплюють 36 населених пунктів Решетилівського району, а саме: Жовтневу (с.Жовтневе, с.Бабичі, с.Голуби, с.Кривки, с.Писаренки, с.Шкурупії), Калениківську (с.Каленики, с.Хрещате), Лиманську Першу (с.Лиман Перший, с.Бузинівщина, с.Мирне, с.Тури), Новомихайлівську (с.Нова Михайлівка, с.Молодиківщина, с.Потеряйки, с.Шарлаї), Пашенківська (с.Пашенки, с.Гольманівка, с.Паськівка, с.Яценки), Піщанську (с.Піщане, с.Славки), Потічанську (с.Потічок, с.Миколаївка, с.Нагірне, с.Пасічники), Сухоравівську (с.Сухоравівка, с.Березняки, с.Підок), Шевченківську (с.Шевченкове, с.Дружба, с.Капустяни, с.Шамраївка), Шилівську (с.Шилівка, с.Онищенки, с.Паненки).

Партнерами в реалізації проекту виступають також Решетилівська районна рада, КП “Ефект”, ТОВ “Дукла”, ФГ “Василенко В.О.”, ТОВ “Гранум-Лтава”, ФГ “Оленка-2005”, СФГ “С.Г.М.”, ФГ “Горобець С.Г.”, ТОВ “Агротехсервіс”, ФГ “Антоненко В.В.”, ФГ “Ранок”, ТОВ “Бурат-Агро”, ПАФ “Подоляка”, НВ ТОВ Солвер, ГО “Центр жіночих ініціатив”, Благодійний Фонд “Простір”, ГО “Центр сприяння розвитку співробітництва територіальних громад” тощо.

Чисельність населення, що охоплюється проектом 4270 чоловік. В рамках реалізації проекту до Інтернету було підключено 12 загальноосвітніх навчальних закладів, а саме:

• Навчально-виховні комплекси	4
• Дошкільні навчальні заклади	8
• Сільські будинки культури	19
• Сільські бібліотеки	13
• Фельдшерські пункти	14
• Дільниці загальної практики сімейної медицини	4

В рамках реалізації згаданого проекту було виконано наступні завдання:

1. Проведення громадського обговорення щодо потреби прокладання оптоволоконних ліній, облаштування базових станцій для забезпечення високошвидкісним інтернетом.
2. Визначення організацій-партнерів проекту та підписання Протоколу про наміри спільної його реалізації.
3. Виготовлення проектно-кошторисної документації з побудови мережі.
4. Проведення робіт із побудови оптоволоконної мережі та налагодження бездротового інтернет-сполучення.
5. Підключення органів місцевого самоврядування, соціальних об’єктів та мешканців району до мережі Інтернет.

**Міжмуніципальне співробітництво:
вітчизняний та зарубіжний досвід**

Навчально-практичний посібник

Укладачі:

Толкованов В.В., Журавель Т.В., Воронов Р.В., Врублевський О.С., Горбач І.В.,
Гришко В.В., Даніель А.В., Доманський А.О., Записний Д.Ю., Іщенко І.С.,
Комендо К.Л., Легенько В.Ю., Малюга А.В., Оберемок Д.О., Осипенко Н.М.,
Рудейчук А.В., Ружецька І.В., Самелюк Л.О., Степанян Г.С., Фурсенко І.М.,
Шкільняк М.М., Щербак Н.В.

Комп'ютерна верстка: Літвінова О. О. (GIZ)

Deutsche Gesellschaft für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH
вул. Велика Васильківська 44, оф. 3, 6
01004 Київ, Україна
тел.: +380 44 581 19 56/57
Інтернет-сторінка: www.giz.de/ukraine-ua

Виготовлено ФОП Денисюк В.Б.
м. Київ

Підписано до друку з оригінал-макету 18.10.2017 р.
Формат 170x240. Гарнітура PetersburgС.
Папір офсетний. Друк офсетний.
Наклад 1000 прим.

